

**Nataliya Olyadnichuk, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor, Associate Professor
of the Department of Accounting and Taxation
Uman National University of Horticulture
Uman, Ukraine**

**Olga Pidlubna, Teacher of the Department of Accounting and Taxation
Uman National University of Horticulture
Uman, Ukraine**

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-356-9-39>

EXPORT AND IMPORT ACCOUNTING

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ

Зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників у випадках, визначених законом України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [4]. Зовнішньоекономічна діяльність здійснюється на підставі та діє в рамках законодавства України. Відповідно до Господарського кодексу [1], зовнішньоекономічна діяльність – це господарська діяльність, яка у процесі її здійснення потребує перетину митного кордону України майном та/або робочою силою. Справляння митних платежів при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності регулюється Митним [2] та Податковим [3] кодексами України. Згідно зі ст. 3 Митного кодексу України «при здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, застосовуються норми законів України та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, чинні на день митної декларації органом доходів і зборів України» [2].

Чільне місце у зовнішньоекономічній діяльності належить зовнішній торгівлі, метою і завданням якої є підвищення економічного розвитку України, покращення добробуту населення країни та зміцнення позицій на світовому ринку.

Імпорт (випуск для вільного обігу) – митний режим, відповідно до якого іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт цих товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України [2]. Згідно Закону України «Про

зовнішньоекономічну діяльність» [4] імпорт (імпорт товарів) – купівля (грошова і не грошова форма) українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з вивезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи торгівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами.

Експорт – це остаточне вивезення товару, тобто митний режим, за яким українські товари випускаються у вільний обіг за межами митної території України без зобов'язань щодо їхнього зворотного ввезення [2]. Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [4] поняття «експорт» трактується як продаж товарів українським суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів (продаж іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення за межі України товарів, що були раніше імпортовані на територію України).

Питання здійснення експортно-імпортних операцій потребує постійного детального дослідження в частині документального забезпечення та відображення їх в бухгалтерському обліку. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності ведуть оперативний, бухгалтерський та податковий облік, статистичну звітність. Для ведення бухгалтерського обліку зовнішньоекономічних операцій суб'єкти підприємництва користуються чинними нормативно-правовими документами (з урахуванням змін і доповнень), планом рахунків та інструкцією про його використання, що діють на території України.

Для відображення витрат на підготовку товарів до відвантаження, їх перевезення територією України та за кордоном, розвантажувальні роботи, страхування вантажу, оплата зборів за митне оформлення вантажу планом рахунків бухгалтерського обліку передбачено рахунок 93 «Витрати на збут», обороти за яким в кінці звітного періоду переносяться на фінансовий результат. Підставою для обліку продукції, яка експортується є оформлені належним чином транспортні, страхові, розрахункові-платіжні, митні, банківські документи тощо.

Бухгалтерський облік операцій з відвантаження товарів іноземному покупцеві здійснюються в залежності від терміну оплати (передоплата/післяплата). Тому при здійсненні експортно-імпортних операцій необхідно систематизувати послідовність господарських операцій поставки товару (робіт, послуг) та погашення заборгованості відповідно до термінів оплати. Процес формування обліково-аналітичної інформації експортно-імпортних операцій передбачає чітку

послідовність виконання операцій із відповідним документальним супроводом (рис. 1).

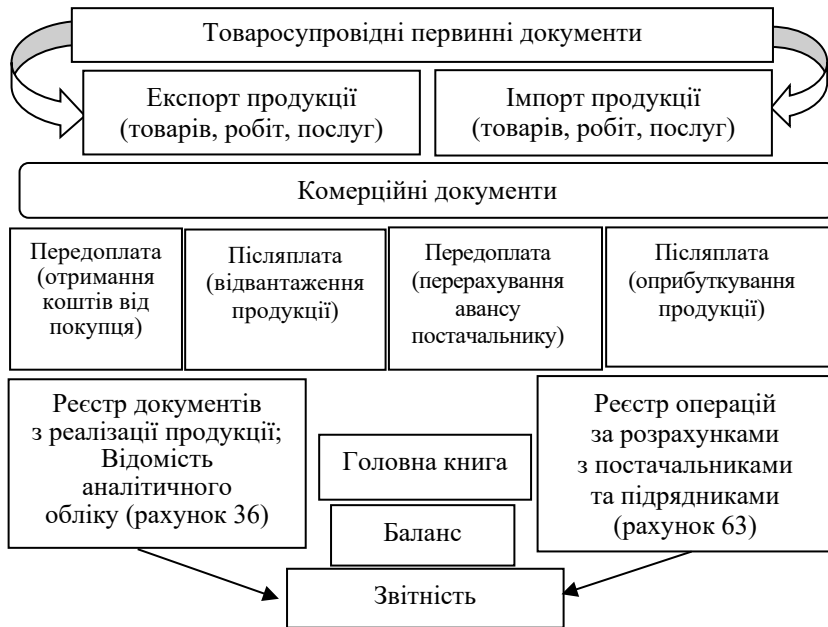

Рис. 1. Формування обліково-аналітичної інформації експортно-імпортних операцій

Дата передачі зазначених документів покупцеві, отримання грошових коштів (векселя або іншого документу, який гарантує оплату) вважається датою реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Одночасно з обліком процесу реалізації відображається списання з балансу собівартості реалізованих експортних товарів і накладних витрат (мито, митний збір, транспортні витрати тощо).

Визначення курсових різниць за монетарними статтями в іноземній валюті проводиться на дату здійснення розрахунку та на дату балансу. Позитивна курсова різниця відображається у складі доходів від операційної діяльності, негативна – у складі втрат від операційної курсової різниці. Дохід, отриманий від реалізації товару, не підлягає перерахунку у зв'язку зі зміною обмінного курсу гривні протягом звітного періоду. Бухгалтерський облік експортних операцій здійснюють за кожним покупцем, платежем, видом валюти і

відображають на субрахунку 362 «Розрахунки з іноземними покупцями».

Надходження товарів за імпортними контрактами може здійснюватися на умовах передоплати, післяплати та безоплатно. Оприбуткування активів від іноземного постачальника здійснюють на підставі вантажної митної декларації. Бухгалтерський облік розрахунків з іноземними постачальниками та підприємцями за отриману від них продукцію (товари, роботи, послуги) відображають на субрахунку 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» за кожним контрагентом, видом розрахунків та окремими поставками. Витрати транспортування товару територією України та за її межами, навантажувально-розвантажувальні роботи, оплата митного оформлення вантажу тощо обліковується на рахунку 93 «Витрати на збут», які в кінці звітного періоду списують на фінансовий результат.

Таким чином, своєчасне виконання взаємних вимог та дотримання умов зовнішньоекономічного контракту сприяє належному та неупередженому формуванню обліково-аналітичної інформації та використання її зацікавленими користувачами.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України : Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV, із змінами, внесеними згідно із Законом № 3272-IX від 27.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Митний кодекс України : Кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI, із змінами, внесеними згідно із Законом № 3345-IX від 23.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
3. Податковий кодекс України, із змінами, внесеними згідно із Законом № 3325-IX від 10.08.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України № 960-XII від 16.04.91, із змінами, внесеними згідно із Законом № 2881-IX від 12.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>